

Het Hoornblad

nr. 32 zomer 2001

afdeling
Hoorn/West-Friesland

Informatie en mededelingenblad van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland

Versijnt 4x per jaar (januari, april, juli en oktober)

Sluitingsdatum kopij: 7 september 2001

Redactie: Jan en Ina Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

Egbert Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker

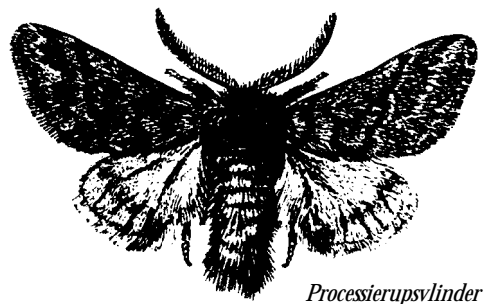
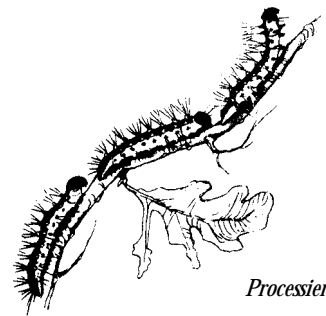
e-mail: dehoornbloem@hetnet.nl of hoorn@knnv.nl

Internet: <http://www.knnv.nl/hoorn>

Verzending: Willy Mantel, Schout 57, 1625 BR Hoorn

INHOUD VAN HET HOORNBLAD NR. 32

- blz. 3 Activiteiten
4 Toelichting
5 Zomerkampen/reizen
6 Van de bestuurstafel
7 Beemster deel 7
Winterelfendoekje
8 Gegevens verzamelen
9 Vlinderwerkgroep
10 Waterberging
11 Excursie Thijsses Hof
12-13 Pinksterkamp Oostelbeers
14 Flora Pinksterkamp
15 Plantenwerkgroep
16 100 jaar KNNV Noorderkerk
17-19 Ons klimaat (slot)
20 Vogelwerkgroep
21 Weidevogelinventarisatie
22-25 Rietbeheer
26 Excursie Bommelerwaard
27 Lenteperikelen
28 Boomarter
28 Cursussen
29 Hoornbloem
30 Wat werd er gezien?

Bij de voorplaat:
REIGERSBEK (*Erodium cicutarium*)
tekening van Jan Dijkstra

Activiteitenprogramma

JULI

- Zaterdag 7 **Hybie-excursie** op het **Landje van Naber**, zie vorig Hoornblad
Woensdag 11 t/m 14 **Werkdagen** op het **Landje van Naber**, zie toelichting

AUGUSTUS

- Vrijdag 17 t/m Maandag 20: **Zomerkamp** op **Wieringen**, zie toelichting

SEPTEMBER

- Zaterdag 1 **Libellenexcursie Zwanenwater**, zie toelichting
Woensdag 5 **Plantenexcursie, Julianapark**, zie pagina 15
Weekend 14 t/m 16 **Jubileumweekend KNNV-Amsterdam**, zie toelichting
Zaterdag 15 **KNNV-Natuurmanifestatie Flevoland**, zie toelichting
Dinsdag 18 **Lezing over Paddenstoelen** door Klaas Meurs, zie toelichting
Woensdag 19 **Plantenexcursie, De Hulk**, zie pagina 15
Donderdag 20 **Vogelwerkgroepsavond**, zie pagina 20
Zaterdag 22 **Werkdag** op **Wieringen** met landschapsbeheer, zie toelichting
Zondag 23 **Vogelexcursie op Texel**, zie toelichting
Zaterdag 29 **Ledenverzamelavond** in de Harmonie 16.00-22.00 uur

OKTOBER

- Zaterdag 13 **Paddestoelexcursie** naar het **Robbenoordbos**, zie toelichting

OM ALVAST TE NOTEREN:

- Dinsdag 23 oktober, **Lezing** over het weer
Zondag 28 oktober, **Mossenexcursie**

Toelichting activiteitenprogramma

Woensdag 11 t/m vrijdag 13 juli:

Werken aan het Landje van Naber van 19.00 tot 21.30 uur. Alnaar gelang men wil of kan doen valt er te maaien, hooien, sjouwen, plaggen, greppelen of schonen.

Op 14 juli van 10.00-13.00 uur wordt dat afgerond onder het motto "vele handen maken licht werk". Doe mee, help mee en geniet van dat oud-hollands buitenwerk. Lees ook pag. 22 t/m 25. Info: Ben Pronk, tel. (0229) 54 15 47

Vrijdag 17 t/m maandag 20 augustus:

Zomerkamp op Wieringen (zie ook vorige Hoornblad). Even lekker kamperen aan de rand van de Waddenzee in de Quarantaine. Heel bijzonder is de slaaptrek van de Zwarte Stern voor de tenten langs. Het is een kampje op basis van zelfverzorging met veel lopen en fietsen. Aanmelden / info: Michel Kleij, tel. (0229) 23 05 24 of Egbert Baars, tel. (0229) 24 95 46

Zaterdag 1 september:

Libellenexcursie Zwanenwater. Het Zwanenwater is bij uitstek geschikt om veel libellen waar te nemen. Zeker als de temperatuur oploopt naar zomerse waarden. Natuurlijk wordt er ook naar vlinders en andere insecten gekeken. We vertrekken wat later dan normaal omwille van de temperatuur. Neem lunchpakket mee en ook je Natuurmonumentenkaart. Vertrek vanaf het Dampten om 10.15 uur. Terug ca 15.30 uur. Voor inlichtingen Eric de Vroome (0229) 57 10 78.

Zaterdag 15 september:

In het kader van de jubileumviering is er een **Natuurmanifestatie in Oostelijk Flevoland**. In en rond een grote tent bij camping Flevostrand is er van alles te zien en te doen over de natuur. Ook is er een uitgebreid excursieprogramma naar het Harderbos en zelfs varen op het Veluwemeer is mogelijk. Deze KNNV-natuurmanifestatie duurt van 10.00 tot 16.00 uur. Neem uw KNNV-lidmaatschapskaart mee die u binnenkort ontvangt.

Weekend 14-16 september:

De KNNV-afd. Amsterdam is de eerste en oudste KNNV-afdeling. Een goede reden voor een jaarlang speciale activiteiten. Zo zijn alle Noordhollandse KNNV'ers uitgenodigd voor een weekend in het Nivonhuis bij Havelte: het Hunehuis. Kosten f90,- Info en opgave bij Gerritje Nuisker, tel. (020) 696 92 46 of g.nuisker@wolmail.nl

Dinsdag 18 september:

Lezing met een echt herfsttintje: Paddenstoelen! Ons lid Klaas Meurs is behalve KNNV-er ook een actief lid van de Landelijke Mycologische Vereniging. Vanavond worden aan de hand van dia's de paddenstoelen van de Nederlandse Flevopolders en de Franse Jura door Klaas in het zonnetje gezet. Lokatie: de Harmonie, Achterstraat 23 Hoorn. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 22 september:

Landschapsbeheer Noord-Holland- waarbij onze afdeling is aangesloten en waarvan wij veel steun krijgen voor het beheer van het Landje van Naber-

organiseert een werkdag op Wieringen. Alle vrijwilligers uit de provincie worden uitgenodigd te komen helpen bij herstel van de Wierdijk. Behalve werk is er ook tijd voor informatie (lezing+excursie). Lunch wordt verzorgd. Info en aanmelden bij: Peggy-Ann de Ridder (023) 514 50 38 zie ook : www.pagowirens.nl
Zondag 23 september:

Vandaag gaan we vogels kijken op Texel. Om de boot van 8.35 uur te nemen vertrekken we uiterlijk 7.30 uur vanaf het parkeerterrein op het Dampten, Hoorn. Fietsen kunnen in eigen beheer worden meegenomen, maar kunnen ook bij aankomst op Texel worden gehuurd. Vervolgens fietsen en wandelen we in de omgeving van de Mokbaai, de Horsmeertjes, de Geul en de Moksloot. Dit wordt een dagexcursie!

Als de weergoden ons wat minder gunstig gezind zijn blijven we op het vasteland en verkennen we de omgeving van Wieringen. Inlichtingen bij Ko van Gent, tel. (0229) 24 58 85.

Zaterdag 29 september

Feestelijke en gezellige ledenverzamelavond t.g.v. ons 100-jarig jubileum in de Harmonie van 16.00 tot 22.00 uur. In de Noorderkerk hebben we op 21 april al een voorproefje gehad. Nu nodigen we iedere KNNV'er uit om een deel van zijn verzameling met natuurthema te tonen en aan anderen uit te leggen wat het leuke en bijzondere ervan is. Info en aanmelden bij Michel Kleij, tel. (0229) 23 05 24 of Egbert Baars, tel. (0229) 24 95 46

Zaterdag 13 oktober

Herfst is nog steeds paddenstoelentijd. Als vervolg op de lezing van 18 september gaan we met Klaas Meurs mee om het zeer paddenstoelrijke Robbenoordbos te verkennen. Vertrek 08.45 uur vanaf het parkeerterrein op het Dampten, Hoorn.

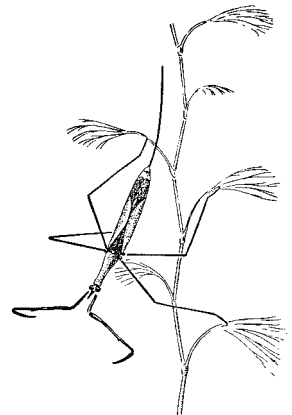
We verwachten omstreeks 12.30 uur weer terug te zijn. Informatie bij Klaas Meurs, tel. (0227) 54 18 13.

KNNV-KAMPEN EN REIZEN

Zo leuk als het is om met de KNNV ergens een pinksterkampje of zomerweekend te hebben, zo leuk is het ook om met een reis of kamp van de landelijke KNNV mee te gaan.

In de november-Natura staat altijd het programma voor het komende jaar. De mooiste natuurterreinen in binnen- en buitenland worden bezocht. Het is ook steeds weer verrassend mensen te ontmoeten die zoveel weten over planten of beestjes of het landschap

Behalve deze activiteiten van de AKC en ARC -waaraan elke KNNV'er mee kan doen- zijn er ook nog de Kampeergroep (KG) en Landelijke Jongeren (LJ) die het hele jaar door een programma aanbieden. Zie verder Natura.

Staartmannetje

Van de Bestuurstafel

Op 14 maart en op 16 mei kwam uw bestuur bij elkaar. Als centraal thema stond op de agenda het 100-jarig bestaan van de KNNV. Wij hebben ter gelegenheid van dit jubileum een tentoonstelling in de Noorderkerk aan het Kleine Noord in Hoorn georganiseerd op 21 april. Hoe deze dag is verlopen, dat vindt u verder in deze Convo.

Verder werden lopende zaken besproken. Ook hiervan vindt u de verschillende verslagen, zoals over de polder Zeevang en de Beemster.

Ook hebben wij stelling genomen tegen het zinloos afslachten van dieren i.v.m. de MKZ-crisis. Onze secretaris, Egbert Baars, heeft het voortouw genomen en via website en e-mail hebben wij het hoofdbestuur, werkgroepen en alle afdelingen hierover benaderd. Het resultaat was enorm, want wij werden -eveneens per e-mail- overweldigd door adhesiebetuigingen. Het hoofdbestuur heeft mede met andere verenigingen een brief gezonden naar het Ministerie van LNV en een advertentie geplaatst in enkele landelijke dagbladen.

Verder werd er door onze secretaris een waarnemingsysteem opgezet, waardoor de waarnemingen op moderne wijze gearchiveerd worden en tevens toegankelijk worden gemaakt. Dit systeem wordt gebruikt voor vogel-, vlinder-, insecten-, zoogdieren-, planten- en andere waarnemingen.

Michel Kleij, voorzitter

Bedrijventerrein Oosthuizen 2

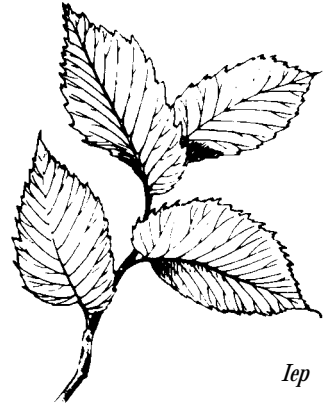
Omdat ons bezwaarschrift door de gemeente Zeevang ongegrond werd verklaard hebben wij ons verder gericht tot Gedeputeerde Staten in Haarlem. Woensdag 25 april 2001 werd onze afdeling door ondergetekende aldaar vertegenwoordigd op een hoorzitting. Daar hebben wij de problematiek rond het bedrijventerrein nader toegelicht middels een negen pagina's tellende nota. Tijdens een commissievergadering bij Gedeputeerde Staten werden wij alsnog uitgenodigd een eventuele verdere toelichting te geven.

De behandeling van ons beroep werd in een commissie van Gedeputeerde Staten behandeld. Ik heb daar geen goed gevoel over. Van de 13 leden tellende commissie waren er 5 voor onze mening en 8 leden vonden dat het bedrijventerrein er mocht komen, doch alleen op basis van het indertijd goedgekeurde bestemmingsplan. Wel werd bereikt dat er compensatie diende plaats te vinden. Dit kan mogelijk op een voormalig aardgasstation van de NAM. Dat is ongeveer 9 - 11 ha groot. Dat terrein zou tevens ingericht kunnen worden als waterberging. Ik heb bij de behandeling van onze beroepsprocedure (en na afloop) daarover ook contact gehad met de burgemeester en de gemeentesecretaris van de gemeente Zeevang. Deze gesprekken verliepen heel vriendelijk en het bestuur van onze afdeling zal worden uitgenodigd om met hen om de tafel te gaan zitten en verder te praten.

Michel Kleij, voorzitter

Beemster 7

Onlangs heeft ondergetekende nog een tweede gesprek gehad met de dijkgraaf en een beleidsmedewerker van het Waterschap de Waterlanden samen met de heemraad Schagen. De standpunten lagen nog ver uiteen. Wel werd ons gevraagd onze activiteiten te staken. Wij hebben medegedeeld dat we, om een goed gesprek te kunnen voortzetten, onze bezwaarschriftenprocedures hebben opgeschort, maar dat enkele al zover waren gevorderd dat wij het niet zinvol achtten deze totaal terug te draaien. Wij hebben aangeboden om van de nog negen lopende bezwaarschriften bij de Arrondissementsrechtbank zes terug te roepen. Onze Hoger Beroepprocedure bij de Raad van State zetten wij voort. Daar hebben wij inmiddels ons verweerschrift neergelegd van ongeveer 17 pagina's, waarbij verschillende bijlagen (48 stuks) ter ondersteuning van ons Hoger Beroep.

Michel Kleij, voorzitter

Het winterelfendoekje

Enkele jaren terug heeft de prachtige **TREURIEP** (*Ulmus glabra Camperdownii*) op de algemene begraafplaats aan de Compagniesingel in Medemblik zichzelf ten grave gedragen. Hij is namelijk gestorven aan de iepziekte (*Ophiostoma ulmi*). De plantsoenendienst (Op Maat) heeft deze iep van zijn schors ontdaan om te voorkomen dat de boom een broedplaats werd van de **IEPENSPIJKER**. Het is indrukwekkend om te zien hoe het hart en zijtakken van deze iep meanderen als een rivier in de lucht; een prachtig zowel macaber gezicht. Ja en dan kan het haast niet uitblijven of er komen paddestoelen op het dode hout groeien. Dit zijn de zgn. *Saprofieten*, d.w.z. deze eten cellulose = suikers of lignine = koolstof.

Eerst kon je de prachtige bundels van het **FLUWELPOTJE** ontdekken (*Flammulina velutipes*). Later verscheen er een **WITTE KORSTZWAM** die zich via de harttak over de kronkelende zijtakken verspreidde. Deze zeldzame korstzwam heet **WINTERELFENDOEKJE** (*Hypochnicium vellereum*).

Ik hoop dat deze successie zich doorzet totdat de **ZALMZWAM** (*Rhodotus palmatus*) zich meldt. Dit is een prachtige roze paddestoel die de iep als biotoop heeft en zeer zelfzaam is.

De energie die deze iep tijdens zijn lange leven heeft opgebouwd in de vorm van organische stof, zal langzaam overgaan in anorganische stof. Tot slot zal dit weer opgenomen worden in de biosfeer.

Klaas Meurs

Gegevens verzamelen

Dag allemaal, even een bericht van de nieuwe natuurhistorisch secretaris. Zoals jullie wellicht is opgevallen heb ik de taak van Ko van Gent op mij genomen. Maar er zijn meer dingen veranderd, waar jullie overigens niet veel van merken maar wat wel nuttig is om te weten.

Het invoeren van gegevens is verdeeld over een aantal personen omdat uit het verleden blijkt dat het te veel is om alleen te doen. Hoe is het nu geregeld?

- de vogels worden door Ko van Gent ingevoerd maar die wordt er bij geholpen door Kees Schoon, Ben Pronk en door mij. Eens in de zoveel tijd sturen wij al onze ingevoerde gegevens door naar Ko.
- de planten gaan ingevoerd worden door Anneloes ter Horst,
- de vlinders en libellen blijft Erik de Vroome doen
- en alles wat dan nog over blijft neemt Egbert Baars voor zijn rekening.

Regelmatig sturen Ko, Anneloes, Erik en Egbert hun bijgewerkte lijsten naar mij zodat ik een totaal beeld heb van alle gegevens. Maar..... we moeten natuurlijk wel wat in te voeren hebben en daar komen jullie om de hoek kijken. We zijn van jullie afhankelijk voor gegevens.

VEEL VOGELS, WEINIG PLANTJES

Er gingen regelmatig stemmen op dat het natuurhistorisch jaarverslag voor het grootste deel in beslag wordt genomen door vogelwaarnemingen en dat is helemaal waar. Hoe komt dat? Omdat er gewoonweg veel meer vogelgegevens binnen komen dan andere gegevens. Het is dus aan jullie om te zorgen dat ik het volgend jaarverslag veel gevarieerder kan maken. Stuur daarom alle gegevens naar ons toe. En geen enkele waarneming is een onbelangrijke waarneming.

Neem nu het mussenproject. Wie stuurt er nu regelmatig mussen-waarnemingen door? Bijna niemand en toch tellen we nu allemaal de mussen in de omgeving.

Dit geldt ook voor andere soorten vogels en voor zoogdieren en zweefvliegen en planten. Alles wat leeft, groeit en bloeit is het waard om aandacht te krijgen maar geef ze dan wel door aan de invoerders (soortnaam, aantal, vindplaats).

De nieuwe zweefvliegenkaart in Natura is een mooie gelegenheid om ook eens naar een andere groep organismen te kijken. Geef ze door die waarnemingen!

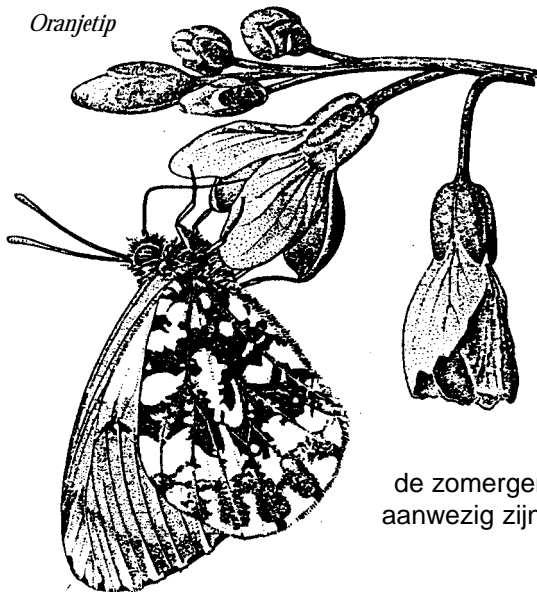
Ja maar aan wie zullen jullie nu vragen, ik zie zoveel namen... Ten eerste is het mogelijk om gegevens door te mailen via de website en ten tweede kunnen de gegevens over de eerder genoemde groepen direct naar de juiste persoon door gespeeld worden en ten derde kunnen alle gegevens aan mij worden gegeven.

Ik zorg er dan voor dat het op de juiste plaats terecht komt. Ik hoop dat nu het een en ander duidelijk is. Vragen mag altijd en ik kijk graag uit naar alle gegevens over paddestoelen, vossen, planten, zweefvliegen, muizen, vogels, vlinders, libellen, hommels, spinnen, sprinkhanen, vleermuizen en noem maar op. Groeten en veel kijkplezier in de komende zomer.

Jan-Pieter de Krijger
tel.(0229) 23 97 24
baardmees@hetnet.nl

Vlinder-/Libellenwerkgroep

Oranjetip

Het voorjaar is voorbij. Voor de meeste vlinders gaat het nu pas echt beginnen. Juli, augustus en september zijn voor vlinders en libellen de beste maanden.

Toch is er in het voorjaar al het een en ander te zien geweest. Er zijn nog niet al te veel waarnemingen binnengekomen, maar het valt op dat er meer waarnemingen dan andere jaren zijn gedaan van **LANDKAARTJES** (van de voorjaars-generatie). Misschien dat er meer mensen zijn die deze soort hebben gezien? En hoe zit het met de zomergeneratie, zal die ook opvallend meer aanwezig zijn?

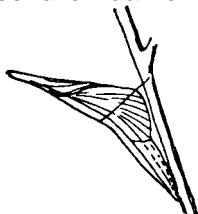
Op 13 mei is er een excursie gehouden naar het "Landje van Naber", "Het Dwaalpark" en recreatiegebied "De Hulk". Daar zijn de volgende waarnemingen gedaan:

Landje van Naber: **KLEIN KOOLWITJE** (3), **KLEINE VOS** (1), **GAMMA UIL** (1) en **LANTARNTJE** (23).

Het Dwaalpark: **GROOT KOOLWITJE** (2), **KLEIN KOOLWITJE** (16), **KLEIN GEADERD WITJE** (2), **BOOMBLAUWTJE** (2), **LANDKAARTJE** (8) en **LANTARNTJE** (5).

De Hulk: **GROOT KOOLWITJE** (2), **KLEIN KOOLWITJE** (23), **KLEIN GEADERD WITJE** (1), **BOOMBLAUWTJE** (1), **DAGPAUWOOG** (1), **LANDKAARTJE** (1), **GAMMA UIL** (1) en **LANTARNTJE** (2).

Noteer alle waarnemingen van vlinders en libellen en stuur ze op of geef ze aan mij.

Coördinator vlinderwerkgroep

Eric de Vroome, tel. (0229) 57 10 78

e-mail: devroome@nl.packardbell.org

De pop van de oranjetip lijkt op een doorn

Waterberging in de Schardammerkoog

Waterberging voor het veranderende klimaat is momenteel volop in de aandacht. Door de verwachte neerslagtoename in vaak korte tijd is de huidige afvoercapaciteit van onze ringvaarten (boezemwateren) en de bergingscapaciteit in onze polders niet meer voldoende. De gevolgen hebben we de afgelopen jaren kunnen zien door bijv. de wateroverlast in het dorpje Beets en ondergelopen polders. Om dit niet meer te laten gebeuren, zijn gebieden nodig die gaan dienen als extra wateropvangplaats. Hierdoor heeft het boezemwatersysteem tijdelijk wat ruimte om het water uit andere gebieden op te vangen en af te voeren.

De Schardammerpolder (45 ha) gelegen achter het kerkje van Schardam, is als tijdelijke wateropvangplaats in beeld als proefproject. Het KNNV-bestuur is uitgenodigd om mee te denken hoe zo'n waterbergingsgebied er uit zou moeten gaan zien. De Schardammerpolder is momenteel een veenweidegebied met een rijke weidevogelpopulatie (zie inventarisatie kogen). Als KNNV zijn we de gespreksrondes die afgelopen 8 juni en dinsdag 26 juni zijn gehouden ingegaan met het voornemen deze weidevogels te beschermen.

Naast de KNNV waren Staatsbosbeheer en de Agrarisch natuurvereniging Waterland als natuurvertegenwoordigers aanwezig. Verder waren er andere belangenorganisaties, zoals Landbouworganisatie WLTO, recreatieschap Waterland, de plaatselijke grondgebruikers en het bewonerscomité "Levende Berging Nee".

Na de eerste gespreksdag was het duidelijk dat het vol laten stromen van een polder met water, op een willekeurig moment (wateroverlast door hevige regenval komt altijd onverwacht) op veel problemen stuit. Zowel voor de landbouw als voor huidige natuur (weidevogels) geeft dit vooral in de maanden maart t/m augustus veel problemen.

De polder inrichten als een waterrijk open moeras is de enige optie om tijdens alle seizoenen de overstromingskans te tolereren. Het moeras dient hierbij niet als broedplaats voor moerasvogels. Hoofdfunctie is voedsel en rustgebied voor steltlopers en andere waadvogels. De hoge overstromingsfrequentie maakt dat het gebied een dynamisch moerasbiotoop zal krijgen. Mogelijk dat pioniersoorten als **KLEINE PLEVIER**, **KLUUT** en **VISDIEF** en zelfs **STELTKLUUT** op de droogvallende terreinen hun nesten maken. De weidevogels die nu in de Schardammerkoog hun nesten maken zullen moeten uitwijken.

Een inrichtingsoptie van SBB voorziet in het ontstaan van een moerasbos met voor de recreatie ingerichte struipaden van knuppelpaden en spannende zoeknatuurweggetjes. Als KNNV hebben we kenbaar gemaakt dat, indien voor moerasbiotoop wordt gekozen, de hierdoor verloren gegane weidevogelgronden van de Schardammerkoog moeten worden gecompenseerd in de naastgelegen Grote Koogpolder.

Het KNNV bestuur heeft als standpunt dat het waterbergingsprobleem opgelost dient te worden in de polders onderling. Door iedere polder meer bergingscapaciteit te geven bijv. verbreden van sloten door minder steile slootkanten en plasdrasoevers, zal de oppervlakte van het water vergroot worden ten opzichte van het land. Bij extreme regenval geeft dit extra waterbergings ruimte. Tijdens gespreksrondes over de Schardammerkoog mocht hierover niet worden gediscussieerd.

Ben Pronk

Excursie naar Thijse's Hof op 6 mei

Jac.P. Thijse

Ruim 20 mensen zijn op deze zonnige excursiedag op komen dagen; er is ruim de tijd uitgetrokken om er te komen, zodat de de vlotte reizigers uitvoerig koffie kunnen drinken in het zonnetje (en vast wat determinatiewerk kunnen doen), maar voor de meesten schijnt het moeilijk te vinden te zijn. Op de afgesproken tijd begint onze gids, de voorzitter van Thijse's Hof, vast met zijn inleiding en na ± een kwartier zijn we eindelijk compleet. In 1924 is al begonnen met de inrichting van deze "planten- en vogel" tuin. De tuin is aangelegd naar een ontwerp van landschapsarchitect Springer en als handleiding voor de beplanting is een boekje van F.W. van Eeden genomen, dat de toenmalige duin flora beschrijft. Er is geprobeerd alle duinbiotopen aanwezig te laten zijn, alleen het heidegebiedje wil het nooit echt goed doen...

In deze voorjaartijd vallen vooral de stinzeplanten erg op zoals **BOSANEMONEN**, verschillende sleutelbloemen, "bluebells" en **DASLOOK**.

Opvallend overal tussen de beplanting zijn de **WIJNGAARDSLAKKEN**, die door Unico van Wassenaar (link naar ons gebied: heer van Obdam) naar zijn landgoed in Wassenaar zijn geïmporteerd, vanwege hun culinaire aspecten, en zich hebben verspreid tot hier als ongeveer het noordelijkste punt.

Een heel ander gebied is de omgeving van de grote vijver met hellingen met **DUINROOSJES** en **ZONNEROOSJES** en natuurlijk de "nattere" planten.

Naast plantentuin wil Thijse's Hof ook vogeltuin zijn (goed te horen, o.a. heel mooi de **BOOMKLEVER**, waarvan we ook een smidse zien). Daarvoor laat men onder meer de klimop voor een gedeelte zitten en heeft men houtwallen achter in de tuin gemaakt (zitten ook mooie paddestoeltjes op).

De bloeidata zijn sinds het begin wel iets vervroegd, maar onze gids weet uit ervaring dat sinds begin jaren '50 de bloei- en legdata gemiddeld niet echt zijn veranderd.

Vanaf het begin is aanschouwelijk biologieonderwijs een belangrijke taak van de tuin geweest; de tuin heeft zich aangepast aan veranderende onderwijsmethodes en voorziet hier nog altijd goed in. Hiervoor is het poeltje en omgeving bij het begin van de tuin, want hier komen de meeste plantensoorten uit de tuin bijelkaar voor en het pad is verdiept, zodat de kinderen makkelijk in de vijver kunnen kijken.

Hoewel onze groep naar de smaak van de gids wat groot was, heb ik dat niet als storend ervaren, ieder kon zijn vragen toch wel kwijt. Het was een zeer informatieve ochtend en uitnodigend tot vaker bezoek aan deze mooie tuin (ook goed per trein bereikbaar!).

Anneloes ter Horst

Pinksterkamp

1 t/m 4 juni in Oostelbeers

Vrijdagmiddag om vijf uur, na drie keer de weg vragen, ben ik bij kampeerboerderij "t Heike" aangekomen. Het was een luxe onderkomen met slaapzalen van 10 bedden, een grote wasruimte met 2 douches, twee toiletten en twee grote wasbakken. Aan de muur hingen zeer goed verzorgde oude tuingereedschappen en voor de ramen mooie gordijnen. Willeke vond alles te mooi en wilde iets eenvoudigers zoeken.

Voor achten hebben we een avondwandelingetje gemaakt in de nabije omgeving. Er cirkelde een **BOOMVALK** boven ons, we zagen een **HOLENDUIF**, een **KIEVIT** en we hoorden de regenroep en de zang van **VINKEN**.

Om acht uur kregen we een diapresentatie door een IVNgids over de omliggende natuurgebieden. Het was een presentatie met twee projectoren en muziek, heel sfeervol.

Wulp

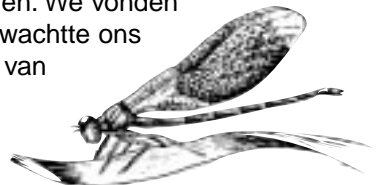
Zaterdagochtend om 9 uur begonnen we aan een fietstocht naar een wandelgebied. De wandeling duurde tot 11 uur.

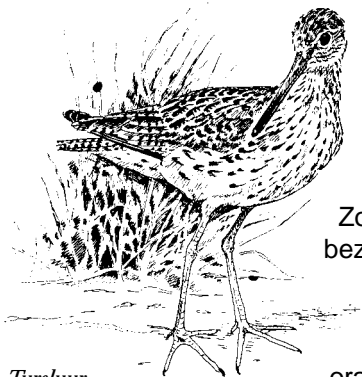
Daarna fietsten we naar een wandelgebied rondom het riviertje de Beerze, waar het dorpje Oostelbeers naar is genoemd. Tijdens de diapresentatie hoorden we dat de Beerze was gekanaliseerd. Maar in de jaren zeventig van de vorige eeuw is het water buiten zijn oevers geleid zodat het weer ging meanderen en het riviertje in natuurlijke staat terugkeerde. Dit konden we nu met eigen ogen aanschouwen.

Wat het weer betreft was zaterdag een heel slechte dag. Veel regen en wind, zeulen door de modder, goed uitkijken waar je liep om niet uit te glijden (wat Marygold dus wel overkwam). Het was echt een dag met verplichte regenkleding.

Wat hebben we gezien? Mijn lijstjes zijn niet zo groot, de volledige lijsten zijn bij het bestuur: de rups van een **RIETVINK** of **DRINKER**, een **MESTKEVER**. **FUTEN**, **NIJLGANZEN**, **DRIJVEND FONTEINKRUID**. Een **HEIKIKKERTJE**, Juffers, een **WATERSNUFFEL**. We hebben de **GEELGORS** en een **VINK** gehoord en al paddestoelen gezien. Verder nog een **WULP** en **BLAUWE REIGERS**.

Erg verregend gingen we om twee uur al weer op huis aan. Gelukkig konden we de regenkleding onder een afdak te drogen hangen. We vonden daar nog een nest van een **WINTERKONING**. Thuis wachtte ons koffie, thee en later een heerlijke warme maaltijd van aardappelpuree, boontjes, erwten, worteltjes, appelmoes en een notenburger. IJs toe met kersen en een flensje.

Tureluur

Bij de choc reikte Willy een 'groen' cryptogram uit. Alsof we niet genoeg hadden gedaan! Dat werd dus diep nadenken. Joop Krijgsman had hem het eerst ingeleverd en Marygold als tweede.

Zondagochtend vertrokken we met auto's naar het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in Oirschot. We keken er korte tijd rond. Omdat het droog was begonnen we snel aan de wandeling rondom het centrum. We hebben een prachtige oranje zwam gezien en **BOSKAMPERFOELIE**. Voor het

eerst heb ik zelf een **GROTE BONTE SPECHT** met jong ontdekt dichtbij op een stam van een boom. In een meertje zagen we ruiende **NIJLGANZEN**. 's Middags reden we naar de Campina, een bos- en heidegebied waarvan we tijdens de diapresentatie vrijdag al konden kennismaken. We zagen een oranjebruine rups, we hoorden de **KOOLMEES** en de **TJIFTJAF**. Boven in het gebladerte van een boom ontdekte Wil een eekhoornnestje. We zagen de jongen heen en weer lopen. Verder ontdekten we: **WATERAARDBEI**, **VEENPLUIS**, **GROENE ZANDLOOPKEVER** en libellen. Om vier uur reden we nog naar een vogelrijk plas/drasgebied waar we een **ZWARTE RUITER**, een **TURELUUR**, **KOKMEEUWEN** en **KNOBBELZWANEN** zagen.

's Avonds hadden Claudia en Willeke voor ons een rijstgerecht gemaakt met salade. We kregen vruchtenyoghurt toe.

Op maandagochtend was er nog een excursie in de directe omgeving van Oostelbeers. Voor mij als beginner was het echter genoeg geweest en ik vertrok om 10 uur naar huis. Later hoorde ik dat ik heel wat gemist had vanwege het mooie weer. De **BEEKJUFFERS** lieten zich steeds zien! Tot slot wil ik Erik en Ko, Claudia en Willeke hartelijk danken voor de organisatie. Ik heb erg genoten.

Heidekikker

Ans Henneman

PS.

*Na afloop lagen er nog een paar gevonden voorwerpen:
washand en grote handdoek, lichtroze + groen.*

1 blik Niveacreme.

Af te halen bij Willy Mantel, tel. (0229) 23 05 91

De Flora van het Pinksterkamp

Dit Pinksterkamp is er redelijk veel aandacht geweest voor de planten en mossen, maar om de hele lijst hier te vermelden is te lang. Daarom een kleine greep en impressie.

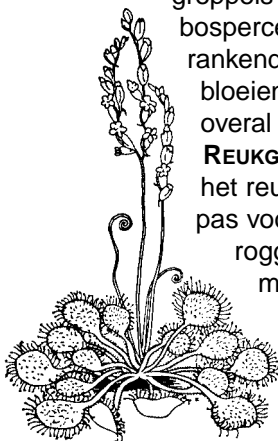
Noord-Brabant heeft immers door zijn natuurlijke gesteldheid zoals bossen, beken en vennen, een andere begroeiing dan wij in het Westfriese. Langs het water de **WATERAARDBEI** met donkerrode bloemen. **KLEIN VOGELPOOTJE**, dat zijn naam dankt aan de vorm van de zaadpeultjes. De heerlijk riekende **GAGEL** langs de vennen. Bladjes hiervan langs je huid wrijven is goed tegen muggen. De **WIJFJESVAREN**, de **KONINGSVAREN** toonden hun eerste resp. sporen en sporenpluim. De **ADELAARSVARENS** leken wel prehistorische bomen als je van de holle weg tussen hun takken door keek. Op de vennen waren de witte **WATERLELIE'S** en **DRIJVEND FONTEINKRUID** te zien. In het ven het **HAARFONTEINKRUID** en langs de randen prachtig **MOERASHERTSHOOL**. Jammer dat deze laatste nog niet bloeide, daarom was het determineren niet makkelijk. Op andere plaatsen zagen de

greppels rood van het **KLEINE ZONNEDAUW**. In de drogere bospercelen stond de crème/gele **HENGEL** en de crème/witte rankende **HELMBLOEM**. Op vochtiger bosstukken was het wit bloeiende **DALKRUID** te vinden. Het **VINGERHOEDSKRUID** stond overall te bloeien in wit en roze. Van de grassen vonden we het **REUKGRAS** en een gras dat er veel op leek. Het was familie van het reukgras: de **SLOFHAK** met een scherpe geur. Dit gras werd pas voor 't eerst waargenomen in Twente in 1843 tussen de rogge. Net toen het even zonnig was zagen we in een

moerasje de **GEWONE WATERNAVEL** op het water glanzen en stond er de **MOERASROLKLAVER** op het punt te gaan bloeien. De prachtige zweefvlieg, opgezocht op de zoekkaart uit Natura, had de moeilijke naam *Syrphus ribesii* en kon door ons goed bekeken worden, want hij bleef keurig in het zonnetje zitten. Het kleine **VUURVLINDERTJE** dat door Joop Krijgsman werd gevangen was een juweeltje. Evenals langs de Beerse beek

bekeken we ook hier enthousiast het **BONTE ZANDOOGJE**, een voor die streek gewone vlinder. Er waren trouwens weinig vlinders. De libellen en waterjuffers waren wel rijkelijk aanwezig. Evenals de vele kussentjes met mos. Twaalf soorten zijn door Anneloes ter Horst op naam gebracht, zoals o.a. **GROOT RIMPELMOS**, **GEWOON SMARAGDSTEELTJE** en **GRIJS KRONKELSTEELTJE**. Ondanks het wisselende weer was dit kampje op floragebied heel leuk geweest.

Degene, die een lijst van alle planten en mossen wil ontvangen, kan deze bij mij opvragen.

Zonnedaauw

Willy Mantel,
tel: (0229) 23 05 91

Plantenwerkgroep

Het antwoord op de vraag over de **ECHTE-** en **REUKLOZE KAMILLE** in "Het Hoornblad" nr. 31 kon tijdens de excursie van 30 mei beantwoord worden. De Echte heeft een hol bloemhoofdje en de Reukloze niet. De **SCHIJFKAMILLE** heeft geen witte lintbloemen, dat is snel te herkennen. De **GELE-**, **STINKENDE-** en **VALSE KAMILLE** zijn niet helemaal familie, zij behoren tot de schubkamille. Het Julianapark richting Schellinkhousterdijk was gelukkig niet gemaaid, zodat de acht planten liefhebbers genoeg konden vinden. In totaal hebben we 66 soorten genoteerd al zijn er ongetwijfeld meer.

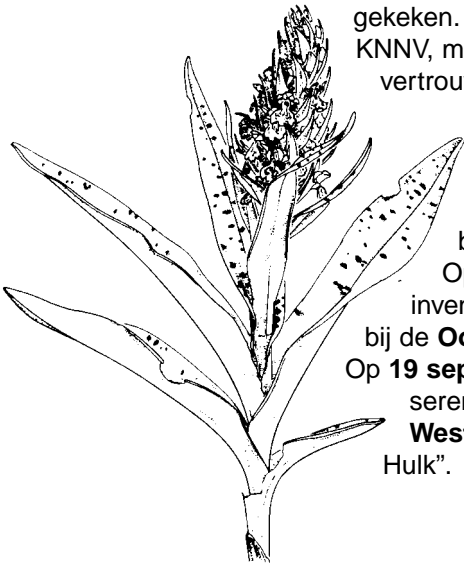
Het verschil tussen de **HOPKLAVER** en **KLEINE KLAVER** kon ook aangetoond worden. De **HOPKLAVER** is goed te onthouden met het rijmpje "hop scheve kop" en blaadjes met een stekelpunt. De leukste vondst was een grote groep **GEVLEKTE RUPSKLAVER** met zijn mooie donkergevlekte blaadjes. De gele **VELDLATHYRUS** begon net te bloeien. Het gele **NAGELKRUID** breidt zich overal uit in de parken, ook daar. Het rood van de 4 zuring soorten (**BERM-**, **KRUL-**, **RIDDER-** en **VELDZURING**) gaf een welkome afwisseling tussen de gele en witte voorjaars kleuren. Ook de **IJLE DRAVIK** met zijn zilveren pluimen is één van onze mooiste grassen. Helaas was de tijd te kort om nog meer grassen te determineren, het werd te donker om met een loop de kenmerken te bekijken. We hebben ons het meest op de "bloemplanten" geconcentreerd. De grassen zullen we bij de volgende excursies zeker de nodige aandacht geven.

Het is de bedoeling dat op zaterdag 7 juli tijdens het hybieën op 't Landje van Naber" ook naar (water-)planten en grassen wordt gekeken. Wellicht via de nieuwe veldgids van de KNNV, maar natuurlijk ook met onze oude vertrouwde flora's. Dus niet alleen het dierlijk leven, ook het plantenleven is deze dag in het vizier.

(Aangeraden wordt stevig/waterdicht schoeisel aan te trekken, het kan daar behoorlijk nat zijn.)

Op **5 september** gaan we het **Julianapark** inventariseren, we verzamelen om 19:00 uur bij de **Oosterpoort**.

Op **19 september** gaan we in "**De Hulk**" inventariseren, we verzamelen om 19:00 uur bij de **Westerdijk** en fietsen hiervandaan naar "**De Hulk**".

coör. p.w.g. Willy Mantel.
(0229) 23 05 91

P.S. Tijdens de werkvond van de p.w.g. op 13 juni werd een nieuwe groeiplaats van de **RIETORCHIS** ontdekt op de Corantijn.

100 jaar KNNV in de Noorderkerk

In het kader van het 100-jarig bestaan van de KNNV heeft onze afdeling een tentoonstelling verzorgd in de kerk aan de Kleine Noord op 21 april. De avond tevoren hadden verschillende leden van de afdeling zich al uitgesloofd om het een en ander klaar te zetten en een indeling te maken van die tentoonstelling. De volgende ochtend was men weer present om 09.00 uur om de laatste hand te leggen en de verschillende plooiën glad te strijken. Het weer was veelbelovend: droog en een zonnetje.

De panelen waren gevuld met foto's van activiteiten van de KNNV. Ook was er een kleine tentoonstelling over het mussenproject. Natuurlijk werden de bezoekers ook even getest op hun kennis over mussen door middel van een kleine mussenpuzzel.

Verschillende leden hebben aan anderen laten zien hoe je in de KNNV bezig kunt zijn met de natuur. Hout en houtsoorten van Gerrit Timmerman, mossen van Anneloes ter Horst, Kees Schoon met het Steenuilenproject, paddestoelen op hout door Klaas Meurs, vlinders en libellen door Eric de Vroome, wilde planten en informatie door Jan en Ina Marbus.

Grote beer

Verder konden kinderen (maar ook ouderen) aan een kwisje meedoen. Om de antwoorden te vinden moesten ze alle tafels langslopen. Ook kon men uitproberen wat je met een telescoop allemaal kunt zien. De tafel met braakballen van uilen was voor menigeen een uitdaging om een half uurtje lekker te gaan zitten pluizen. Om de schedeltjes op naam te brengen lagen er determinatiewerkjes.

Er was een diaprojectiehoekje, en er klonken af en toe schelle vogelgeluiden (van een CD) door de prachtige Noorderkerk. Er was een tafel ingericht met wat verkoopmateriaal, zoals de mussen in beeld, insectenhôtels en loeppotjes.

De aanloop van belangstellenden was niet overdreven, maar toch ruim voldoende. Daardoor konden we de mensen op een goede manier het werk en werkterrein van de KNNV uit de doeken doen. En vermoedelijk komen hier nog nieuwe leden uit voort. Van deze kant wil ik allen bedanken die hebben meegewerkt om de tentoonstelling goed en gladjes te laten verlopen. Niet alleen met betrekking tot de inrichting maar ook voor uw optreden als gastheer en gastvrouw van onze afdeling. En ook voor de sfeer, die ook door het publiek zeer werd gewaardeerd.

Michel Kleij

PS. Er komen nog meer jubileumactiviteiten:

15 september KNNV natuurmanifestatie Flevoland

29 september Opening jubileumtentoonstelling kasteel Groeneveld

3 november V.V. in Ecodrome Zwolle.

Ons Klimaat 3 (slot)

Het is inderdaad allemaal moeilijk, want het grootste probleem is dat niemand iets van zijn welvaart wil afgeven. En toch zal er iets moeten gebeuren, want de algehele temperatuur van de aarde stijgt, waardoor het poolijs smelt en de zeespiegel stijgt.

Neem alleen de temperatuur van de afgelopen 1000 jaar. Deze kan worden afgeleid uit natuurlijke objecten die worden gevonden bij boringen in het poolijs, bijv. door het O₂ gehalte te bepalen. Daaruit blijkt, dat rond 1400 er een kleine ijstijd was. Daarna bleef de temperatuur op een gelijk niveau. Maar met name in de 20e eeuw is er sprake van een uitzonderlijke stijging. Deze is nu al twee keer zo groot als de daling in de kleine ijstijd. De stijging aan het begin van de 20e eeuw kan met name worden toegeschreven aan verhoogde zonneactiviteit. De enige verklaring voor de stijging van de laatste 20 jaar is het "menselijke" broeikas-effect. Wanneer het beleid ongewijzigd blijft, dan zal de temperatuur met zeker zo'n 3 tot 4 ° Celsius stijgen. Dat leidt tot een stijging van de zeespiegel tussen de 0,5 en 1,5 meter. Een eiland als Santa Lucia in Midden-Amerika verdwijnt dan van de kaart. Het westelijke deel van Nederland zal het bijzonder moeilijk gaan krijgen. De dijken kunnen we niet blijven verhogen. Bovendien zakt ook het land. Dan zal er verder veel regen vallen en die buien zullen extreem zijn. Enkele voorproefjes hebben we de afgelopen jaren gehad: 1994, 1996, 1998 (toen stond het water tot bijna aan mijn voordeur) en in 2000.

Hoe komt dat, die opwarming? Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door CO₂, CH₄ en N₂O plus een aantal fluorverbindingen. Deze uitstoot van broeikasgassen komt van industrie en door verbranding van de bossen in de ontwikkelingslanden.

Maar er zijn ook wetenschappers die zeggen, dat verandering van temperatuur altijd heeft plaatsgevonden, omdat dit gewoon bij de aarde hoort. Natuurlijk zal de aarde iets meer opwarmen dan anders. Maar dat komt omdat er meer en grotere steden komen. De bevolking neemt toe. Het is bekend, dat de temperaturen bij of in de grote steden hoger liggen dan op het omringende land. Bovendien, zeggen diezelfde wetenschappers, worden verschillende publicaties uit hun verband gehaald. Maar ook zeggen zij, dat er echt wel iets aan die uitstoot mag worden gedaan.

Een effectieve aanpak van het klimaatprobleem vereist als eerste stap dat de industrielanden de uitstoot met minstens 2% per jaar terugdringen. Dat is aanzienlijk meer dan afgesproken in Kyoto in 1997. Toen werd van een terugdringing van 5,2% in 20 jaar gesproken. Daar komt nog bij dat o.a. de emissies van de snelgroeiende sector vliegverkeer nu niet onder de doelstelling vallen. Wanneer deze emissies ook worden meegeteld, is in feite niet meer dan een stabilisatie van de uitstoot afgesproken.

EMISSIERECHTEN

In het Kyoto Protocol is gekozen voor een systeem van verhandelbare emissierechten: ieder industrieland heeft een bepaald emissiebudget, uitgedrukt in tonnen CO₂-equivalent voor de periode 1-1-2008 tot 31-12-2012. Een land kan binnen dit budget blijven door:

1. maatregelen in eigen land.
2. de aankoop van zgn. emissierechten van andere industrielanden.
3. realisatie van projecten in andere industrielanden: Joint Implementation (JI)
4. projecten in ontwikkelingslanden: Clean Development Mechanism (CDM)

REDUCTIEDOELSTELLINGEN

In het Kyoto Protocol zijn voor alle industrielanden reductiedoelstellingen vastgelegd, maar gedetailleerde afspraken ontbreken echter nog. Het gevolg hiervan is dat vrijwel elke discussie over de uitwerking van deze afspraken door een deel van de landen wordt misbruikt om de eigen verplichting uit te hollen.

Tijdens de Kyoto-onderhandelingen wilden de meeste partijen bosbouw en landgebruik opnemen in het Protocol. Dit werd algemeen gezien als een goedkope mogelijkheid om op korte termijn iets aan het probleem te doen. Bovendien wezen velen op aanvullende voordelen, zoals bosbehoud, behoud van biodiversiteit, van waterkwaliteit en van bodemkwaliteit. Bij diverse partijen was ook sprake van grote terughoudendheid. Zij wezen op het ontbreken van cruciale gegevens, meet- en verificatieproblemen, het risico dat de opslag niet blijvend zou zijn of dat tegelijkertijd elders bossen zouden worden gekapt, omdat er immers niets wordt gedaan aan de vraag naar hout en tot slot op het risico dat slechte afspraken kunnen leiden tot perverse stimulansen om natuurlijke bossen om te zetten in plantages.

Met name de bestendigheid is een fundamenteel probleem. Koolstofopslag in de biosfeer (bossen, planten, bodem) is kwalitatief pas vergelijkbaar met vermindering van de uitstoot van CO₂ als de koolstof in de biosfeer opgeslagen blijft.

Hiervoor is een termijn van 100 jaar afgesproken, vergelijkbaar met de gemiddelde verblijftijd van een CO₂-molecuul in de atmosfeer.

Er moet ernstig aan worden getwijfeld of de bossen die nu worden geplant in het kader van de Kyoto-afspraken de komende 100 jaar zullen blijven staan. In de eerste plaats zal door de bevolkingsgroei, de consumptiegroei en de groeiende vraag naar bio-energie steeds meer grond voor landbouw en energie-doeleinden moeten worden gebruikt. Daar komt nog bij dat de extra koolstofopname in de biosfeer een tijdelijke zaak is. Op een gegeven moment is er sprake van verzadiging en heeft een ecosysteem een neutrale koolstofbalans. Sterker nog, de nu al onvermijdelijke klimaatverandering zal een belangrijk deel van de bossen ongeschikt maken voor het klimaat waarin ze nu leven! Deskundigen verwachten dat door het afsterven van deze bossen de biosfeer in het midden van de volgende eeuw netto geen CO₂ meer zal opslaan, maar juist zal uit-

stoten. Een internationale strategie die inzet op landgebruik is m.a.w. veel minder krachtig dan een benadering die gericht is op de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

WAT DOET NEDERLAND?

Nederland is van plan haar doelstelling te halen door de aanpak van broeikasgassen en het kopen van emissierechten, terwijl de CO₂-emissies in 2010 zo'n 14% boven het niveau van 1990 mogen liggen. Het is volstrekt duidelijk dat een dergelijk beleid tegenover de ontwikkelingslanden, van wie in de toekomst ook een bijdrage wordt verwacht, niet erg geloofwaardig is. Nederland geeft een signaal af dat een zeer rijk land niet in staat is economische groei te combineren met een trendbreuk in CO₂-emissies.

Verwacht wordt dat we met het huidige beleid er zelfs niet in zullen slagen onze stijging van die CO₂-emissies te beperken zoals was afgesproken door de aanhoudende sterke economische groei en de tegenvallende resultaten van ons energiebesparingsbeleid.

Nederland dient daarom met een aanvullend pakket van maatregelen te komen, die de uitstoot op korte termijn wel stabiliseren en daarna tot die trendbreuk zullen leiden.

Het Nederlandse beleid leunt voor de helft op het opkopen van emissierechten. Er is naar verwachting hiervoor voldoende geld gereserveerd. Het is echter de vraag of de hoeveelheid emissierechten daadwerkelijk op de markt komt. Het gaat ook om de capaciteit in andere landen om projecten te ontwikkelen, te financieren, uit te voeren en te monitoren.

Michel Kleij

Vogelwerkgroep

In de periode september tot en met december zijn de maandelijkse vogelwerkgroepavonden gepland. Dat betekent natuurlijk niet dat wij de komende zomermaanden met onze armen over elkaar gaan doorbrengen. Eind juli begint de najaarstrek alweer op gang te komen en intussen kun je natuurlijk allerlei aardige waarnemingen doen. De v.w.g. bijeenkomsten zijn op: 20 september, 18 oktober, 15 november en 20 december.

BROEDVOGELINVENTARISATIES

Ondanks de mkz-crisis is er uiteindelijk toch een flinke inspanning geleverd waar op dit moment de laatste hand aan wordt gelegd. Hiernaast vindt u een eerste impressie van de inventarisatie van de kogen.

STEENUILENPROJECT

In het vroege voorjaar is de laatste hand gelegd aan de inventarisatie in West-Friesland-oost. De volgende fase is: de broedplaatsen te beschrijven via locatiebezoeken. Via gesprekken met bewoners waar de **STEENUILEN** zijn vastgesteld verwachten wij veel aanvullende informatie te verkrijgen.

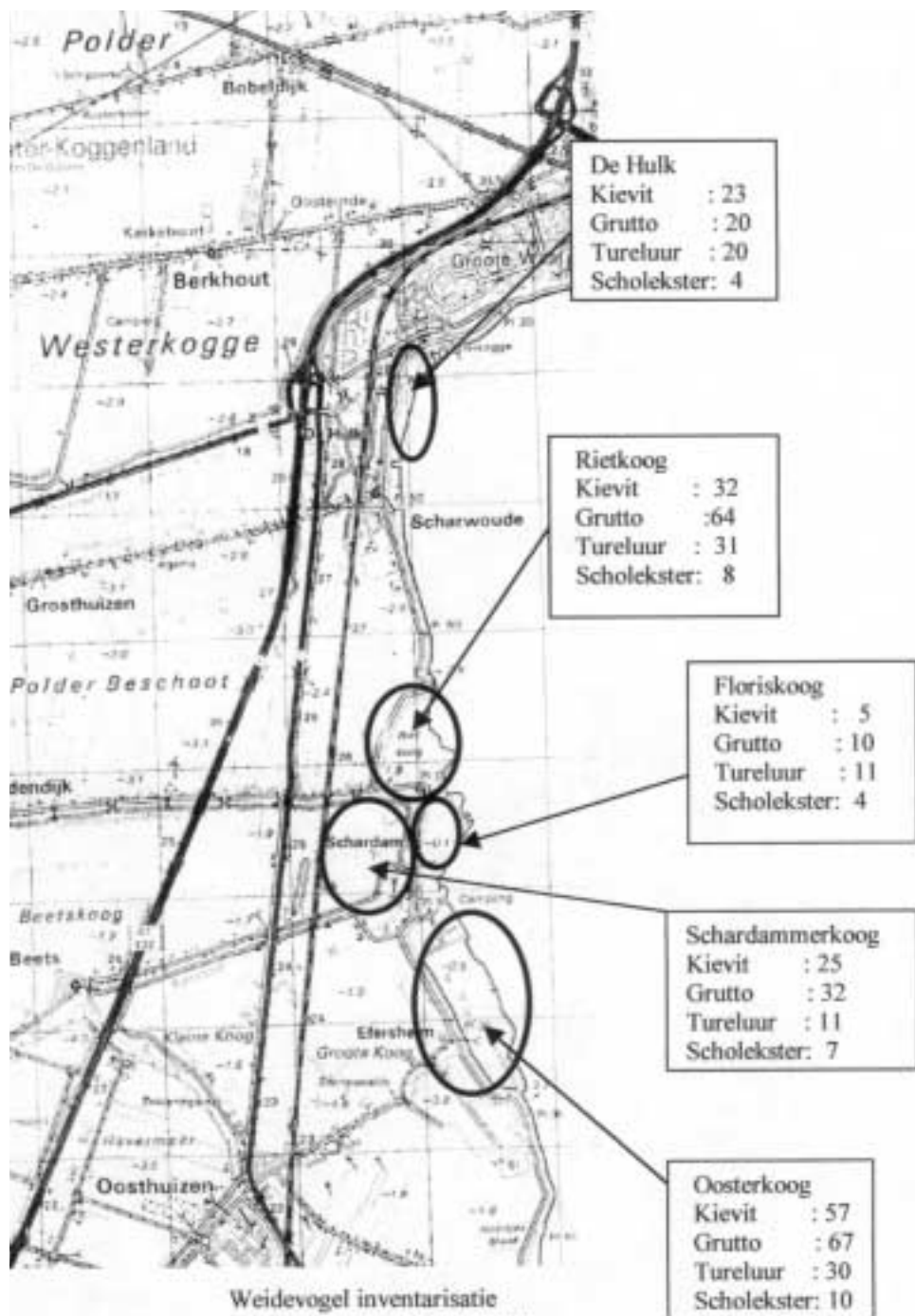
ORGANISATIE BIG DAY

Punt van bespreking zal ook de organisatie voor een Big Day zijn. De bedoeling van een Big Day is dat deelnemende vogelaars in groepjes worden verdeeld en vervolgens in een bepaalde tijd, onder bepaalde voorwaarde en condities, zo veel mogelijk vogelsoorten moeten zien waar te nemen. Deelnemers moeten niet alleen een aardige soortenkennis hebben maar moeten zich ook afvragen waar en wanneer zij op een bepaalde locatie moeten zijn om bepaalde soorten te zien. Op een bepaald tijdstip wordt ergens verzameld en tegelijk starten de groepen aan deze sportieve strijd. Besproken moet worden onder welke voorwaarden en condities wij dit gaan doen.

AVONDEXCURSIE 17 MEI

Ondanks de barre weersomstandigheden (stortregen en windstoten) besloten enkele zeer vasthoudende vogelaars een bezoek te brengen aan de Oosterkoog. Uiteraard werden nauwelijks vogels waargenomen of gehoord. Maar juist op dit soort barre momenten wordt het doorzettingsvermogen van de vogelaar beloond. Boven het rietveld van de Oosterkoog maakte zich een donkere gestalte los uit het rietveld en cirkelde een maal boven het rietveld. Hij/zij leek geïrriteerd vanwege het slechte weer en was op zoek naar een geschikte slaappleats. De eerste indruk was dat dit een **ROERDOMP** was maar Harry en Ben waren niet overtuigd. Gelukkig daalde de vogel in de Koogbraak neer op een van de weinige takken langs de plas. Ondanks de regen was duidelijk de grote gele snavel te zien en werd een **PUPERREIGER** vastgesteld. Goedgeluimd maar kleddernat vertrokken de doordouwers retour Hoorn.

Ko van Gent

Rietbeheer bij Schardam

Voor het vijfde achtereenvolgende jaar heb ik, Ab van Dorp (boswachter bij Staatsbosbeheer), begin maart een werkdag met de KNNV Hoorn in de buurt van Schardam gehad. Dit jaar werkten we in het rietveld bij Bert Zomer, samen met vrijwilligers van de vrijwillige nestbescherming.

Een aantal van jullie weet ook dat we in 3 verschillende rietvelden gewerkt hebben. Deze terreinen worden elk met een andere bedoeling beheerd. Voor die lieden die een keer met mij op excursie geweest zijn bij de Crommenije -ik heb jullie hier 2 keer mogen rondleiden- weten dat rietbeheer vele doelen kan dienen. Hierover wil ik jullie, n.a.v. opmerkingen die ik bij de laatste werkdag gehoord heb, wat meer vertellen.

MEER WERKDAGEN

Een ander punt dat me bij jullie winterse werkdagen opvalt is dat een aantal van jullie graag meer (winterse) rietwerkdagen wil. Dit is makkelijk te regelen. Als jullie graag in de buurt van Hoorn deze oer-Nederlandse winterarbeid willen verrichten kan ik daarbij helpen. Als het ook wat verder van jullie basis mag zijn -Zeevang en omgeving van Purmerend- dan adviseer ik de werkwilligen om mee te werken met de werkgroep Kwadijkervlot. Deze werkgroep is al zo'n 20 jaar actief in een 5-tal riet/moeras gebieden in de Zeevang en de omgeving van Purmerend. Van september t/m maart heeft deze werkgroep de 2de zaterdag van de maand haar maandelijkse werkdag. Bij deze werkgroep tref je al enkele leden van de KNNV Hoorn. De betreffende lieden hebben hier hun kennis over het "natte" beheer al aanzienlijk zien toenemen.

BETEKENIS VAN RIET

Werken in het riet was eeuwenlang een onlosmakelijk deel van de Nederlander. Zonder deze noeste werkers zou er in ons land aanzienlijk minder rietland zijn en dus ook veel minder in het riet levende vogels, dieren, planten en insecten. Een rietveld kan zichzelf niet instandhouden. Dit betekent dat een rietveld van nature weer verdwijnt zonder beheer. In het natuurlijke proces van verlanding van water naar moerasbos, is riet een tussenfase. Door het jaarlijkse maaiwerk hebben onze voorouders voorkomen dat het stadium van verlanding verder ging dan de rietfase. Het riet is in het verleden niet onderhouden ten behoeve van de natuur of hier inlevende vogels, dieren of planten. Nee, alleen voor het riet. Riet leverde geld op of hielp direct in de strijd van het voortbestaan (door als brandstof, bemesting, bouw materiaal of veevoer te dienen).

Na de Tweede Wereldoorlog raakte het maaien van riet uit de gratie. Het is arbeidsintensief handwerk dat buiten in natte terreinen plaatsvindt. Als bouw materiaal raakte het uit de markt, netzo als het gebruik in de landbouw (het vee kreeg beter voer, als brandstof kregen we gas e.d., voor stalmest bleek het ook te arbeidsintensief) Het gevolg: een enorme achteruitgang van het areaal rietland, met name de zeldzame veenmosrietlanden en trilvenen. Met als direct

gevolg dat de van rietvelden afhankelijke vogel- en diersoorten ook afnamen. Tegenwoordig wordt een rietveld met een doel beheerd. Bijv. de rietvelden bij Beets (bijna onder de snelweg) zijn productierietvelden. De rietdekker doet hier alles om zijn riet zijn hoogste kwaliteit te laten krijgen. Hierbij hoort o.a. bevoeiing in de zomer, bestrijding van ongewenste planten en vogels. In dit rietveld worden geen **NOORDSE WOELMUIZEN** of **RIETZANGERS** waargenomen. Ook groeien er geen bijzondere planten.

Het rietveld bij Bert Zomer is t/m 1997 verpacht geweest aan een rietdekker. Van hem weet ik dat hij bijv. de **HEEMST** in het rietveld bestreed. In het najaar van 1997 liet deze rietdekker weten het riet nog wel te willen maaien, maar hij wilde er dan wel flink voor betaald worden. Wij kozen er toen voor onze huisaannemer het riet te laten maaien.

"MODEL" RIETVELD

Bij maaien hoort echter ook afvoeren. Met name dit laatste bleek een probleem. Het jaar erna probeerde deze aannemer het opnieuw, met betere machines, maar wederom zakte hij op vele plekken weg.

Omdat ik inmiddels gezien had dat dit rietveld delen heeft waar **VEENMOS**, **RIETORCHIDEEËN** en **HEEMST** groeit, wilde ik het beheer gaan verbeteren. Wat een fijne bijkomstigheid is, is dat Bert

Zomer het rietveld is gaan gebruiken voor excursies. We maakten samen een plannetje om van dit rietveld een "model" rietveld te maken. D.w.z. een stuk botanisch (voor planten) beheer en delen beheren t.b.v. vogels en dieren. Nu wordt er een deel van het rietveld in september gemaaid en het grootste deel in februari/maart. Jaarlijks blijft ongeveer een kwart van het rietveld staan (dit noemen we overjarig riet). Hier kunnen rietvogels als **RIETGORS** en **RIETZANGER** broeden. Ook leven hier de **NOORDSE WOEL-**, **BOSSPIT-** en **DWERGMUIS**. Deze dieren zijn in een gemaaid en aangeharkt rietveld een te makkelijke prooi voor roofvogels. Tevens overwinteren en leven in dit ongemaaide riet veel insecten. De gemaaide delen van het veld worden lager gemaaid dan een rietdekker doet. Hiermee voeren we meer voedingsstoffen af, waardoor de bodem voedselarmer wordt. Hierdoor krijgt bijv. **VEENMOS** meer kans. Het riet wordt ijler. Andere plantensoorten krijgen hierdoor meer licht en meer kansen. Je ziet een toename van **KOEKOEKSLOEM** en **RIETORCHIS**. Door de inzet van kleine lichte maaimachines komen er geen gaten meer in de bodem. Het nadeel van deze kleine machines is wel dat er meer kosten aan arbeid zijn. Dit wordt nu mooi opgevangen door de inzet van vrijwilligers. Het gemaaide riet gaat nu voor het grootste deel naar Bert Zomer. Hij gebruikt het riet voor een deel als strooisel in zijn stal en voor een deel wordt het gebruikt bij zijn humest project (gecombineerde mest en compost verwerking).

Het maaiwerk in het rietveld ten noorden van het rietveld bij Bert Zomer, dat wij 2 en 3 jaar geleden maaiden, heeft een ander doel. Dit rietperceel ligt in het midden van een veel groter rietveld dat al jaren niet gemaaid wordt en sterk

verruigd is. Door het midden van dit rietveld, waar een ondiepe poel ligt, jaarlijks in de winter te maaien, ontstaat een natte open plek waar beschutting en rust heerst. De open plek is groot genoeg om ook voor weidevogels als rust- en fourageer plaats te dienen. Eenden en ganzen vinden de combinatie ruig rietveld en een natte open plek ook fijn. Er zijn tientallen nesten van ganzen en eenden te vinden. Het omringende rietveld biedt weer mogelijkheden voor bijzonderheden als **BAARDMAN**, **BRUINE KIEKENDIEF**, **WATERRAL**, **BLAUWBORST**, **RIEZANGER** e.d. Leden van de KNNV tellen hier de aanwezige vogels. Ook de zeldzame **NOORDSE WOELMUIS** heeft hier een uitstekend leefgebied en komt hier talrijk voor. De kleiige bodem biedt hier weinig mogelijkheden voor bijzondere planten. Misschien kan de dotter zich hier vestigen. In naburige rietveldjes is deze plant al te vinden.

Het rietveld rond de Koogbraak, ten zuiden van het rietveld van Bert Zomer, is het 3^e rietveld waar de KNNV met mij gewerkt heeft. Aan de westzijde van deze oude dijkdoorbraak hebben we toen riet gemaaid bij de overgang tussen nat en droog. Aan de oostzijde, onder aan de dijk, is Olga Almekinders, ook in de overgang tussen nat en droog, jaren geleden begonnen met het maaien van het riet. Hier is een bijzondere vegetatie tot ontwikkeling gekomen. Ik had gehoopt dat dit aan de westzijde ook zou gebeuren. Na 5 jaar maaien en af-voeren is hier echter nog niets van te bespeuren. Reden voor mij om het beheer op ontwikkeling van de vegetatie te stoppen. Wel gaan we aan de oostzijde door en breiden dit langzaam uit. T.o.v. de westzijde heb je hier een andere grondsoort, andere hydrologische omstandigheden (locale kwel) en andere ligging t.o.v. het open water. Hier maaien we het riet in juli en september. Eigenlijk noemen we dit beheer "hooiland" beheer. Ga je nog een stapje verder, bijvoorbeeld door na het maaien koeien of schapen te laten grazen -zoals bijv. bij het landje van Naberdan spreek je niet meer van riet beheer, maar van grasland. Maai je riet meer dan 2 keer per jaar, of laat je het begrazen, dan heeft riet er geen zin meer in en krijg je grasland. Laat je nat grasland aan zijn lot over dan krijgt riet weer de overhand. Zo kan je sturen in het beheer, afhankelijk van de voeding in de grond, maai frequentie, tijdstip van maaien en vochtigheid. Afhankelijk van de mogelijkheden, aanwezige natuurwaarden en veelal ook historische argumenten, kies je de natuurwaarden waarop je het beheer gaat richten, met de erbij passende beheersmethode. Middels inventariseren ga je na of de gekozen beheersmethode je naar deze natuurwaarden brengt. Bijsturen doe je veelal pas na 5 à 10 jaar.

NATUURDOEL

Het valt me niet mee om een kort verhaaltje over riet beheer te schrijven. Ik heb het nog maar over 3 rietveldjes bij Schardam gehad. Laat duidelijk zijn, dat het beheer van rietland afhangt van je (natuur)doel met het rietveld. Het doel bepaalt hoe je het rietland gaat beheren. Is je beheersmethode bijvoorbeeld één keer in de 40 jaar de hele handel opnieuw afgraven, zodat opnieuw verlandend

water ontstaat -dit hoorde ik op de laatste werkdag als de ideale beheersmethode voor rietland- dan kies je alleen voor rietvogels. Dit is een makkelijk te realiseren beheersdoel. Zeldzame en moeilijk te maken vegetaties als veenmosrietland krijg je hier niet door. Mede door het dure onderhoud (beheer) is dit vegetatietype in ons land dan ook met meer dan 90% afgenomen t.o.v. de veertiger jaren.

Bij Schardam vinden we een combinatie van diverse natuurdoelen m.b.t. rietland. Rietvogel-, botanisch- en ruigte rietland. Ook een rietveld met een fourageer- en rustplek. Dit wordt hier afgewisseld met open water en grasland. Alles bij elkaar een gevarieerd geheel. Vandaar dat je bij Schardam veel vogelsoorten en bijzondere planten kunt aantreffen.

Het leuke is dat je er ook nog de kans hebt om het te kunnen zien. Niet alleen de inwoners van Schardam zitten er eerste klas, gewoon vanaf de dijk en openbare weg is er veel van te zien en horen. Met een kano kan je vanaf het water tot in dit paradijs komen. En voor diegene die nog verder wil gaan, ga mee met Bert Zomer op riet "safari".

Voor die mensen die het nog niet weten, de toekomst van Schardam en omgeving staat volop ter discussie. De afgelopen eeuwen is het landschap rond Schardam al diverse keren rigoureuus veranderd. Van hoogveen naar grasachtig landschap, naar overstromingsgebied. Vandaar naar zoute verlanding en inpolderingsgebied. Het gebied is in de vorige eeuw ook aangetast door de aanleg van wegen en spoorwegen. De laatste grote verandering vond plaats in 1932, toen de Afsluitdijk dicht ging. Geen invloed meer van de zee. Zo sterk als het landschap nu wordt gedomineerd door (cultuur)grasland is het nooit geweest. Wel zijn er hier in het grasland nog heel wat weidevogels te vinden. Het is een typisch Hollands landschap.

De veranderingen uit het verleden zijn allemaal het gevolg van het streven van de Hollanders naar controle over het water. We zijn hier begonnen met ontwateren toen het gebied nog meters boven N.A.P. lag. Door ontwatering kunnen er nu koeien grazen en kan er maïs groeien. Wel zijn we ver onder zee niveau terechtgekomen en afhankelijker van het juiste waterpeil dan de afgelopen eeuwen.

Of "Levende Berging" een stap vooruit of achteruit zal betekenen voor de natuurwaarden bij Schardam, hangt af van de (realistische) doelen die eraan geplakt worden. Om draagvlak te krijgen bij het

publiek moet dit gecombineerd worden met een verhoging van de beleefbaarheid van het gebied door verbeterde openstelling en voorlichting.

Ab van Dorp

Dagexcursie naar de Bommelerwaard/Vijfherenlanden op 20 mei

Deze tocht naar de oevers van de rivier de Waal was een uitgestelde excursie, want het weer was in februari namelijk te slecht om te gaan.

Het was nu een heel mooie dag en we hebben genoten van zon, uitzicht en glanzend groene dijken en weilanden. De Waal stroomt majesteteitelijk door het landschap.

Het was interessant te zien hoe de dijken begroeid waren en hoe het landschap zich toonde na de ingrijpende veranderingen door de dijkverhogingen. We zagen hoe men in dit gedeelte zorgvuldig het oude dijkpatroon had gehandhaafd als dat kon. Met name de eerste stopplaats bij Hurwenen was er wellicht mooier door geworden, omdat er een nieuwe dijk om de oude dijkhuisjes was aangelegd. Daardoor waren plas/dras stukken ontstaan waarin nieuwe begroeiing opkwam. Bovendien zagen we een dijklichaam in het land, waarvan de opgehoogde grond voor dijkverzwaring bedoeld was. In deze grote en op een oprit lijkende berg hadden oeverwaluwen hun nesten gebouwd. Meer dan veertig zwaluwen vlogen af en aan, het was een heel bijzonder gezicht!

De eerste stop was dus Hurwenen met de uitspanning "de Roskam". Na een flinke wandeling door het veld en een klauterpartij over afgezaagde takken op de terugweg, zaten we lange tijd te genieten van de zeer intensieve scheepvaart over de Waal. Gigantische vrachtschepen stomen met vaart langs, het moeten wel heel zware dieselmotoren zijn die deze schepen voortduwen. Dit vervoer over water zal veel vrachtvervoer over de weg vervangen!

ALGEMENE INFORMATIE (door Michel verzameld!)

Het is oud land; de rivieren hebben al honderden jaren bewoning aan hun oevers. De bewoners hebben veel gedaan om de rivieroverlast in te perken. Veel dijkdoorbraken zijn er geweest, getuige de wielen in het landschap.

In de loop van de afgelopen 5 jaar zijn bij de rivieren verschillende dijken verhoogd of verzwaaard. Daarbij werd tevens rekening gehouden met retentiegebieden (gebieden die bij calamiteiten tijdelijk prijsgegeven worden aan het water). Ook kan de rivier buiten haar oevers treden en een nevenstroompje (strang) vormen. Dit zijn vaak natuurgebieden (Kil van Huerwenen)

HET VERVOLG VAN DE TOCHT.

Na Hurwenen gingen we naar Gameren en Zuilichem, we reden langs de Waal naar Nieuwaal waar een vogelkijkhut was gebouwd. Het was een heerlijk plekje midden in de uiterwaard. We zagen niet veel vogels, enkele futen, meeuwen zwanen,(o.a. een zwarte zwaan) en meerkoeten. Maar vooral het tussen water en land zitten was zo mooi. Een mooie stopplaats!

Tot slot reden we naar slot Loevestein, daar was het pad om het slot nog afgezet vanwege Mond en klauwzeer. Jammer, het werd een korte wandeling.

Op deze plek zagen we het zondagse verkeer van vele motorfietsen, meer dan vijftig over de dijk scheuren en een stoet volkswagencabriolets met open dak waar veel jongelui mee toerden.

Als je er met een ander doel komt zoals wij lijkt het of dat soort vertier niet bestaat. Het was een heel mooie en ontspannen excursie, Michel en Resi bedankt voor de goede voorbereiding.

Trees Sonneveld

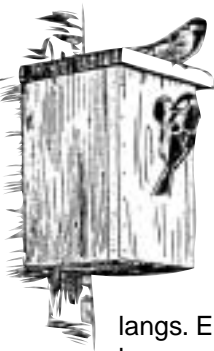
Lenteperikelen

Ik was de afgelopen week in het bos aan het werk in de omgeving van Garderen op "mijn landgoed". Weet u het nog? En daar kom je allerlei situaties tegen met betrekking tot de natuur.

We waren nestkasten aan het controleren. Zo'n 90 kasten hebben we daar hangen. Bijna allemaal op een hoogte van ongeveer 1.50 m. Dat is gemakkelijker met de controle. Slechts enkele kasten hangen hoger, zoals b.v. een uilenkast. Soms moet er een ladder mee als we b.v. een horst van een **BUIZERD** of een **HAVIK** willen bezoeken.

Bij een mezenkast ontdekten we op een gegeven moment dat het nest door de ouders was verlaten. In ieder geval de pas uitgekomen jongen lagen verhongerd naar onze verbaasde gezichten te kijken. Wat te doen? We besloten de overgebleven levende jongen (vier van de zes stuks) mee te nemen en deze in het nest van een ander ouderpaar, dat nog eieren had, te leggen. Ik was daar niet zo voor, want ik dacht dat die ouders min of meer gestresst zouden raken, n.l. op eieren zitten broeden en dan ineens een zootje jongen er bij krijgen. Dat kon volgens mij nooit lukken. Twee weken later (dat was het afgelopen weekend) zijn

we dat nest gaan bezoeken. Tot onze grote verbazing waren de jongen hun stiefkinderen aan het groot brengen en hun eigen kinderen (als eieren dan) waren het nest uitgewerkt!!

Een ander voorval, eveneens betrekking hebbend op mezen. Een mezenest was keurig gemaakt van zacht materiaal. Ook had het mezenpaar veel paardenhaar gebruikt. Het nest was vlak bij de paardenstal. Het had zes eieren. Deze waren allemaal uitgebroed en de jongen waren inmiddels vliegvlug.

Zaterdag hadden we dit geconstateerd. Zondag nog een keer langs. En tot onze verwondering zagen we een jong uit het nest hangen. Dichterbij komend bleek, dat het jong in het nest verstrikt was geraakt met zijn pootjes in een lange paardenhaar. Het kon het nest verlaten, maar alleen maar tot de lengte van die paardenhaar en toen was het gauw gebeurd.

Jawel. Lente is niet alleen maar licht en leven en kleur.

Michel Kleij

Boommarter

Uit Zoogmail 2001 19 (een digitale nieuwskrant over zoogdieren)

Boommarter

Op zaterdagmorgen 5 mei (nadat het bos eindelijk weer open was) werden in het Robbenoordbos de roofvogelnesten gecontroleerd. Bij een haviksnest gebeurde het volgende. Leon Kelder klom in de boom naar het oude nest toe. Toen hij er vlakbij was, hoorde hij gerommel en geritsel boven zich. Een **BOOMMARTER** kwam uit het nest en sprong in de kruin van een boom naast de nestboom. De **BOOMMARTER** keek zijn belager nieuwsgierig aan en sprong vervolgens weer naar een andere kruin. Dit herhaalde zich een paar maal. In het nest trof Leon veel keutels aan.

Deze ontmoeting was een bevestiging van een ernstig vermoeden dat er een **BOOMMARTER** in dit bos zou leven. Op 5 juli 2000 is er 's morgens vroeg door een jager een **BOOMMARTER** gezien en in het jaar daarvoor werden ook al uitwerpselen en een aantal haren gevonden. Die zijn voor onderzoek naar Wageningen gegaan, maar daar hebben we helaas nooit meer iets van gehoord.

Een **BOOMMARTER** in de kop van Noord-Holland is toch wel bijzonder. Het dier komt in de nabije omgeving helemaal niet voor. Het Gooi en de Gaasterlandse bossen liggen op behoorlijke afstand. Waarschijnlijk zal het één exemplaar zijn, die hier naar toe is geworpen. Maar wij als natuurvereniging Wierhaven zijn er natuurlijk wel heel blij mee zo'n bijzonder roofdier in de buurt te hebben.

Reacties graag naar laurensvandervaart@hetnet.nl

*Laurens van der Vaart
VWG Wierhaven*

Cursussen

Gelijktijdig met de receptie in Bloemendaal van de jubilerende KNNV was de slotactiviteit van de vogelcursus. Ruim 20 enthousiaste deelnemers hebben hun belangstelling voor vogels kijken wat meer richting en inhoud kunnen geven.

Of er dit najaar een vervolgcursus "vogels kijken" komt is nog niet bekend. Er wordt achter de schermen druk gewerkt aan de organisatie van een cursus landschappen in Noord-Holland. Afhankelijk van de vorderingen komt die cursus er of is er misschien ruimte voor een ander thema.

De Hoornbloem

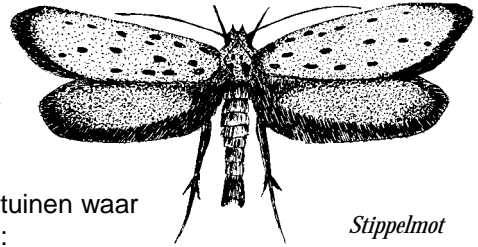
Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

☎ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hetnet.nl

Hoewel door de mkz-crisis enige markten niet doorgingen, heeft de KNNV-stand van De Hoornbloem alweer enkele goede marktdagen achter de rug. Voor zowel planten als zaden bestaat een ruime belangstelling. Steeds vaker bestelt men enkele honderden zaden van een soort met speciale verpakking als eenvoudig relatiegeschenkje.

Ondertussen worden de eerste zaden van dit seizoen alweer verzameld:

WINTERACONIET, PINKSTERBLOEM, SLANKE-EN GULDEN SLEUTELBLOEM zijn binnen (maar zouden nog kunnen worden aangevuld).

Stippelmot

Graag ontvangen we aanvulling uit andere tuinen waar deze en andere planten vruchten afwerpen:

JUFFERTJE IN HET GROEN	MONNIKSKAP	GOUDSBLOEM	RIDDERSPOOR
SLAAPBOL (LILA)	DROPPLANT	BERGAMOT	SCHARLEI
BOLDERIK	ARNICA	RAPUNZELKLOKJE	KORENBLOEM
DOORNAPPEL	PAARSE DAMASTBLOEM	LAVENDEL	WILDE RESEDA
ECHTE KOEKOEKSBLOEM	AVONDKOEKOEKSBLOEM	KONINGSKAARS	

De belangstelling voor houten materialen als nestkasten voor vogels en hommels en de nieuwe poppen(rupsen-)kast is soms zo groot dat er een wachttijd ontstaat. Misschien dat er nog ervaren handige mensen beschikbaar zijn om de productielijn van deze artikelen te komen versterken.

Rupsenspinsel

Ook de KNNV-boeken vinden veel aftrek. Bijtijds opgeven maakt gecombineerde bestellingen mogelijk. Dit geldt ook voor de materialen van Vogelbescherming en de cd's met vogelgeluiden van Vroege Vogels.

Wat werd gezien

Momenteel wordt de tuin van Erik de Vroome bewoond door twee poppen van de **GEHAKKELDE AURELIA**, die hij een tijdje terug bij toeval als rups vond op zijn **HOP**. Een andere leuke vlinder die de afgelopen tijd regelmatig werd gezien is het **ORANJETIPJE**. Deze vloog rond in de tuin van de familie Marbus en werd ook in Blokker en Wognum waargenomen. Ben Pronk werd verrast door een **ROODOOGJUFFER** en Ko van Gent vond 4 **AZUURJUFFERS** in Berkhout.

Het vele telwerk wat Freek Musman uitvoert bij het monument heeft ook de afgelopen 3 maanden weer vruchten afgeworpen. 8 en 9 mei vloog er een **WESPENDEIF** langs, tussen 10 en 13 mei telde Freek 1000 **ENGELSE GELE KWIKSTAARTEN**. 11 mei passeerde een **ROODPOOTVALK** de kijker samen met een **OIEVAAR** en op 14 mei vloog er een **VISAREND** langs. Bij de Nek lieten 2 **OIEVAARS** zich zien op 8 juni en de vooroever werd door een **REUZENSTERN** met een bezoek vereerd op 10 juni. Verder claimt Freek een **RADDES BOSZANGER** in zijn tuin op 25 april en een **IVOORMEEUW** op 14 mei bij het monument. Maar niet alleen Freek ziet **OIEVAARS**: 10 maart 1 ex. bij Fort Edam, 10 april 1 ex. in het Julianapark, 1 mei 1 ex. bij de Blauwe Berg, de ambtenaren in het gemeentehuis van Venhuizen konden op 7 juni naar twee ongeringde **OIEVAARS** kijken die een ploegende trekker achtervolgden en op 11 juni cirkelde de laatste boven Berkhout.

De Mijzenpolder had ook weer leuke waarnemingen te bieden. Op 5 mei werd er een **BLAUWBORST** gezien en op dezelfde dag ook nog een **SLECHTVALK** en een **BOKJE**. 14 mei was de dag dat er 2 **STELTKLUTEN** werden waargenomen. In de Molenplas werd de roep van een **PORSELEINHOEN** gehoord.

Verder zat er op 4 april een vrouwtje **KROONEEND** bij het spoorhuis van Scharwoude en waarschijnlijk het zelfde exemplaar werd op 17 april bij de Hulk gezien. Op 7 april zat er een **ROUWKWIKSTAART** in de Rietkoog en op 13 april een **HAVIK** in de Beetskoog. Op Koninginnedag werd er een **DRAAIHALS** gezien in Blokker. Op 10 mei zag Ko van Gent vanuit zijn luie stoel een **ZWARTE WOUW** overvliegen in Berkhout en de Oosterkoog was op 12 mei even het toevluchtsoord van 2 **PAAPJES** die waarschijnlijk even aan het uitrusten waren van een zware dag in de vogeltrek. In de Baardsdorpermeer heeft een paartje **BRANDGANZEN** met succes de eieren uitgebroed en tijdens de vogelwerkgroepbijeenkomst, die ditmaal buiten werd gehouden werd een **PURPERREIGER** gezien in de Koogbraak. De Vooroever was begin juli het tijdelijke huis van 3 **WITWANGSTERNEN** en een **KWAK** die allen door Kees Schoon werden gezien.

Als laatste nog een zeer waarschijnlijk broedgeval van een **IJSVOGEL** in Oosterblokker. Eind maart werd daar een vissende **IJSVOGEL** gezien in een vijver en op 19 mei zaten er 4 jongen in een boom bij het water die regelmatig door de ouders van voedsel werden voorzien.

Jan-Pieter de Krijger (tel: 0229-239724)

NATUURLIEFHEBBER?

Enthousiast over mooie dingen die u in de natuur ontdekt heeft en wilt u die ervaring graag met anderen delen?

Of vindt u het buiten prachtig maar zou u wel wat meer willen weten over dat landschap, zo'n plant of dier.....

**DOE DAN MEE MET DE KNNV!
DE VERENIGING VOOR VELDBIOLOGIE.**

Het is een club van actieve natuurliefhebbers.

Zo veelzijdig als de natuur, zo veel zijn de activiteiten van de KNNV!

Naast het programma van de plaatselijke/regionale afdelingen biedt de landelijke organisatie o.a.:

- het verenigingsblad *Natura* (6x per jaar)
- kampen en reizen
- allerlei werkgroepen (o.a. landschap, korstmossen)
- publikaties voor ledenprijs

**Het landelijk bureau is gevestigd in Utrecht.
Daar is ook de KNNV- veldwinkel,**

**Oudegracht 237,
3511 NK Utrecht,
♦ 030-2314797**

WILT U "HET HOORNBLAD" VAKER ONTVANGEN?

Gebruik dan onderstaande bon en wordt lid van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland. U bent dan ook automatisch lid van de landelijke KNNV. Het kost u slechts f 45,00 per jaar.

Opzegging van het lidmaatschap melden voor 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling.

AANMELDINGSFORMULIER – S.V.P. INLEVEREN BIJ HET BESTUUR.

Ondergetekende meldt zich aan als:

- KNNV-lid (1 persoon f 45,00 per jaar*)
- Gezinslid (meer dan 1 persoon op hetzelfde adres f 57,50 per jaar**)

dhr./mevr.: voorletter(s) : achternaam:

geboortejaar : telefoon :

adres :

postcode + woonplaats :

specialiteiten of interesse:

naam huisgenoot :

geboortejaar :

specialiteit of interesse :

* per 1-1-2002 €21,65
** per 1-1-2002 €27,40

**Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging**

Voorzitter : M. Kleij, Lijndraaier 149, 1625 ZV Hoorn, ☎ (0229) 23 05 24
Secretaris : E.J. Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker, ☎ (0229) 24 95 46
Nat. hist. secr.: J.P. de Krijger, Weidemolen 98, 1622 KE Hoorn, ☎ (0229) 23 97 24
Penningm. &
Ledenadm. : E. de Vroome, Veenrug 37, 1687 WN Wognum, ☎ (0229) 57 10 78
Postgiro: 3553986
Leden : A.L. ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam, ☎ (0226) 45 29 90
C.J.P. Schoon, Lekerweg 37, 1608 MB Wijdenes, ☎ (0229) 50 31 40
C. van der Velden, Dukaat 29, 1628 PP Hoorn, ☎ (0229) 23 19 10
Erevoorzitter : J.A. Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag, ☎ (0229) 23 04 19

het veld in met de KNNV!

**vereniging voor natuurbehoud...
natuurbeleving...
veldbiologie...**

DRUKWERK

PTT Post

Port betaald
Port payé
Pays-Bas

AAN:

Afz. Ledenadm. KNNV

E. de Vroome, Veenrug 37, 1687 WN Wognum, ☎ (0229) 57 10 78